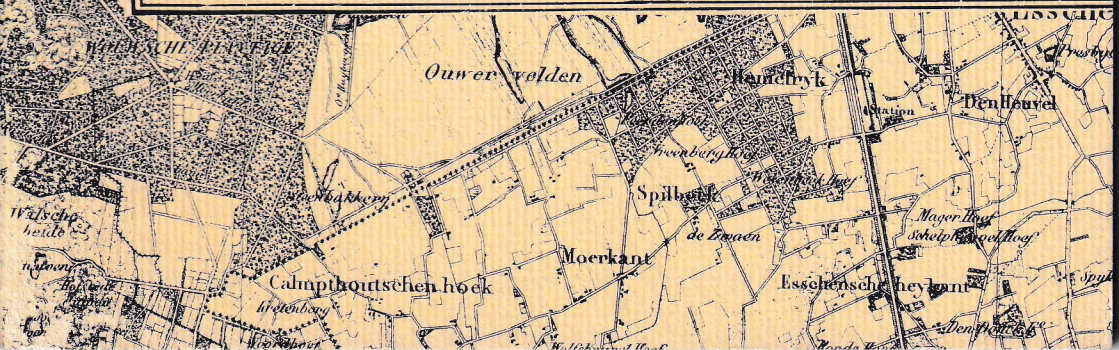

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

2-88

De Wouwse gemeenteraad anno 1888

Dankzij, of misschien ook wel ondanks, het Wouwse gemeentebestuur worden verschillende problemen in 1888 eindelijk opgelost. Neem bij voorbeeld de leuning(en) aan de eerste brug over de Zoom. Na anderhalf jaar vruchteloos corresponderen worden ze in 1888 dan toch eindelijk gerepareerd. Over de verbetering van het dorpsplein worden de knopen doorgehakt, al is het resultaat dan toch iets anders dan de burgemeester zich voorgesteld had. En Wouw krijgt in 1888 een heuse veemarkt en een telefoonkantoor. Nu het konflikt met Bergen op Zoom opgelost is, dient zich een nieuw konflikt met een buurgemeente aan. Ditmaal met het Steenbergse gemeentebestuur over het onderhoud van de Wouwsche Vaart en de onwilligheid van Steenbergse zijde mee te werken aan de aanleg van een klinkerweg in de Spellestraat.

Zoals al gememoreerd hebben de leuning(en) aan de brug over de Zoom de gemoederen flink in beweging gebracht. Na een vruchteloze correspondentie met het Bergse gemeentebestuur is G.S.ingeschakeld 1). Maar niettegenstaande de aanschrijving van dit college blijft het Bergse gemeentebestuur, zo konstateren B.en W., in gebreke, getuige de brief aan het Bergse college: "Met het oog op de drukke passage van voertuigen, die dit seizoen aldaar plaats heeft, noodigen wij U uit spoedig de vereischte herstellingen te verrichten" 2). Een paar maanden later gaan de Wouwse wensen dan toch in vervulling. Het Wouwse college maakt openbaar bekend dat "wegens herstellingen aan de eerste brug over de Zoom de passage op 22, 23 en 24 mei gedurende drie dagen gestremd is" 3).

In honderd jaar tijds is er weinig in de meningsvorming veranderd als het gaat over de reconstructie van de Markt, zo laten de discussies in de gemeenteraad zien. In de oktobervergadering van 1887 heeft de raad er al heel wat

over afgepraat. Het ene sterke na het andere tactische voorstel passeert de revue, maar de vroede vaderen zijn er niet uitgekomen. De burgemeester heeft zich dan al twee jaar beijverd om samen met de bij een aantal raadsleden levende wens om de drenk te dempen, ook het dorpsplein verfraaid te krijgen. Reden dus om in de eerste vergadering van het nieuwe jaar het voorstel opnieuw aan de orde te stellen. Waarmee de wensen van beide partijen voorlopig in de ijskast verdwijnen. De drenk wordt niet gedempt en met 8 tegen 3 stemmen wordt het voorstel verworpen opdracht te geven om verbeteringsplannen voor het dorpsplein te ontwerpen 5). Wat wel doorgaat is het plan om een telegraafkantoor in het gemeentehuis te openen. Op maandag 6 februari kunnen de klanten terecht. Van 30 september tot 1 april is het kantoor van 9 tot 12 en van 2 tot 4 open, in de zomermaanden bovendien van 5 tot 6 uur. De klanten worden bediend door vakkundig geschoold personeel, want de kantoorhouder, gemeentesecretaris van Son, en zijn plaatsvervanger hebben in het weekeinde voor de opening een tweedaagse spoedcursus doorlopen 6).

In dit jaar krijgt Wouw ook zijn veemarkt. Een initiatief van de gemeenteraad, gelanceerd door wethouder P. de Greef. Zijn voorstellen vinden warme sympathie bij de overige raadsleden 7). In Roosendaal werd in die tijd al op maandag een marktdag gehouden en in verband daarmee vindt de raad dat de Rijksontvanger op die dag in Wouw zitting moet blijven houden om de penningen te innen. Immers, zo redeneert de gemeenteraad als antwoord op het voorstel van de ontvanger om voortaan op woensdag zitting te houden, als mensen naar de Roosendaalse markt gaan, komen ze tegelijkertijd hun belasting betalen 8). Het voorstel voor de Wouwse markt wordt aangehouden om een nader onderzoek in te stellen. En dan krijgt de raad meer dan zijn zin. Want er zullen geen twee, zoals De Greef gevraagd had, maar drie marktdagen gehouden worden. Op de derde vrijdag van maart, april en oktober kunnen de boeren en buitenlui vanaf 9 uur 's morgens met hun vee op het dorpsplein terecht 9).

De GEMEENTERAAD van Rouw in de openbare
Vergadering van den 25 Augustus 1888.

Na onderzoek van de Rekening van Ontvangsten en Uitgaven der gemeente, over
het dienstjaar 1887, en van de daarbij behorende bescheiden, overgelegd door Burge-
meester en Wethouders aan den Gemeenteraad in de openbare Vergadering van 4-
~~Jan 1888~~ Augustus 1888.

Gelet op de verantwoording door Burgemeester en Wethouders ingevolge art. 218
der Gemeentewet gedaan.

Gelet op art. 220 der Gemeentewet en op de besluiten van Gedeputeerde Staten,
medegedeeld in het *Provinciaal Blad* van 1873, n°. 41.

Heeft besloten als volgt:

De Ontvangsten over het dienstjaar 1887 worden voorloopig vastgesteld op een
bedrag van 29860.42

De Uitgaven op een bedrag van 29566.01

Zoodat gemeld dienstjaar een batig slot oplevert van 294.41

De GEMEENTERAAD voornoemd,

[Signature] Voorzitter.

[Signature] Secretaris.

De rekening van de gemeente sluit met een voordelig sal-
do.

DE BELEGERING VAN WOUW.

Letterlijk en figuurlijk wordt de gemeente Wouw van 3 tot 5 september belegerd. Verschillende garnizoenen komen in Wouw oefening houden. Wat de burgemeester, zijn wethouders en vooral de gemeentesecretaris voor de nodige voorbereidingen en organisatie stelt. Het laat de inwoners blijkbaar koud, want op de oproep om zich beschikbaar te stellen voor inkwartiering van soldaten reageren alleen Pieter Krinkels met een perceel in de Runningloop en Henri Luykx met een perceel in de Doeldreef, net over de Beek 10). Als het niet goedschiks kan, dan maar kwaadschiks, moet de burgemeester zo ongeveer gedacht hebben. Want alle Wouwenaren worden verordonneerd zich netjes tegenover de militairen te gedragen. "De burgemeester nodigt verder den ingezetenen uit bij gelegenheid van gemelde inkwartiering, de militairen met de meest mogelijke voorkomendheid te behandelen en hun een behoorlijk nachtleger en het vereischte voedsel te verschaffen, opdat zij zich niet blootstellen aan de straffen en boeten ten bedrage van minstens tien en hoogstens vijfenzeventig gulden op de inkwartiering gesteld" 11). En verder worden de inwoners gemaand zich op 4 september verre te houden van de Herelsche Heide "alwaar in het vuur zal worden gemanoevreerd" 12). In hoeverre de oefeningen een succes geworden zijn, is niet bekend. Wel dat de organisatie kennelijk niet vlekkeloos verlopen is. Want de nasleep ervan bestaat uit een klachtenregen van inwoners op het gemeentehuis, gevolgd door een uitgebreide correspondentie van de gemeente met de luitenant-kolonel-chef van de eerste divisie infanterie in Den Haag. Zo schrijft de burgemeester dat 22 manschappen zich zonder oproepbiljetten en onderkomen nog om acht uur 's avonds bij het gemeentehuis meldden en dat ook als nog stalling voor 19 paarden gezocht diende te worden. Ook werd geklaagd over de diensten en over de betaling voor de inzet van paarden. Vooral de gemeentesecretaris heeft het zwaar te verduren gehad, getuige een brief van de burgemeester: "Een kleine beloning (+ 25 gulden) voor de gemeentesecretaris, aan wiens onvermoeibare inzet van vroege morgen tot late avond te danken is dat deze dubbele inkwartiering in een zoo kleine zoo ordelijk heeft

Bekendmaking

Burgemeester en Wethouders van Wou-
gel, op art. 10 en 55 der Kieswet,
Brenghen ter openbare kennis, dat de herriene
lijsten der Kiezers van Leden der Tweede Ka-
mer, der Provinciale Staten en van den Ge-
meenteraad ter gewone plaatsen aangeplakt, en gedu-
rende veertien dagen op de Secretarie der Gemeent-
wv. een ieder het inzagc zijn nedergelegd; almede
dat, bij de herriening zijn geschrapt de volgende namen
a. van de lijsten der Kiezers van Leden der Tweede
Kamer en der Provinciale Staten.

Johannes van Eekelen f. z., Marijn Hagenaars, Ar-
noldus van Loenhout, Cornelis Looijen, Adriaan
Nelen en Johannes Franciscus Simons.
b. van de lijst der Kiezers van Leden van den Gemeenteraad
Jacobus Deelen, Johannes van Eekelen f. z., Cornelis
van Eekelen, Ludovicus Goossens, Marijn Hage-
naars, Marijn van der Heijden, Leonardus de
Kok, Arnoldus van Loenhout, Cornelis Looijen,
Marijn Loos, Ootlaar, Marijn Mommers,
Adriaan Nelen, Johannes Franciscus Simons,
Adrianus Suijkerbuijk en Jacobus Uijtdewilligen.
Wouw den 15 Januari 1888.

Burgemeester en Wethouders voorincomd
/gek/ C. A. Darcerveldt.

De Secretaris

/gek/ A. J. van den

Openbare bekendmaking welke inwoners van de kieslijsten geschrapt zijn.
Voor de Kamer- en Provinciale Statenverkiezingen zijn dat: J.v.Eekelen,
M. Hagenaars, A.v.Loenhout, C. Looijen, A. Nelen, J.F. Simons. Voor de
gemeenteraad mogen de volgende personen hun stem niet meer uitbrengen:
J. Deelen, J.v.Eekelen, C.v.Eekelen, L. Goossens, M. Hagenaars, M.v.d.
Heijden, L. de Kok, A.v.Loenhout, C. Looijen, M. Loos, M. Mommers, A. Ne-
len, J.F. Simons, A. Suijkerbuijk en J. Uijtdewilligen.

4
plaats gehad. Deze te beloonen zou ééner mijner eerste wenschen zijn" 13).

WOUW VERSUS STEENBERGEN.

De gemeentebesturen van Wouw en Steenbergén hebben het in 1888 flink met elkaar aan de stok. Over het onderhoud van de Wouwse Vaart en de aanleg van een klinkerweg door de Spellestraat. En net zoals een jaar tevoren bij het konflikt met Bergen op Zoom wordt G.S.te hulp geroepen. Een zekere Christiaan van Oers beklagt zich bij het Wouwse gemeentebestuur dat deze de Vaart niet zou onderhouden. B.en W.zijn er daarentegen rotsvast van overtuigd dat die ruiming elk jaar plaats vindt. Het vormt de aanleiding voor een uitgebreid onderzoek, hoogstpersoonlijk uitgevoerd door wethouder P.de Greef. Samen met een der reclamanten, ene A.van Eekelen, gaat hij ter plaatse kijken. De waterstand bij de heulput op 100 meter van de Wouwse grens is drie meter hoger dan in de Steenbergse haven, zo constateren zij. De slechte afvoer van de vaart is alleen te wijten aan de slechte ruiming onder Steenbergén, zo meent de wethouder 14). En nota bene bij Van Oers zelf is de waterloop dichtgegroeid. Onderhoudsplichtige is Cruyslands Polder, en daar wringt hem nou juist de schoen. Want het geval wil dat Van Oers zelf bestuurslid is van Cruyslands Polder. Van het onderhoud komt dan ook niets terecht, en als een verzoek aan Steenbergén om te bemiddelen evenmin resultaat heeft, wordt de klacht aan G.S.vorgelegd 15). Een tweede probleem vormt de aanleg van een klinkerweg door de Spellestraat. Nog in februari wordt besloten eerst maar eens een afwachtende houding aan te nemen, hangende de vraag of de gemeente Steenbergén nog genegen is een weg over de Boomdijk aan te leggen 16). Als men in september nog steeds geen bescheid heeft gekregen besluit de raad zelf subsidie aan te vragen en de bestekken te laten tekenen 17). Zes weken later al buigt de raad zich erover en wordt stevig naar Steenbergén uitgehaald. Immers, in 1884 al wezen G.S.de gemeenten Wouw en Steenbergén elk een subsidie toe van 40% in de kosten van een weg door de Groote Spellestraat en de Boomdijk naar Steenbergén. En hoewel deze weg als zijnde zeer in het belang van de landbouwende

Betaalrol
der gerechtigden in een bedrag van Con.
deus guldens, wegens presentiegete
als Lid van den Raad.

<i>Namen der gerechtigden.</i>	<i>Geld der ieder bijz. vermaer vergoeding.</i>	<i>Bedrag aan ieder Compenseerde.</i>	<i>Handteekening voors kwitantie.</i>
<i>Luijck, A.</i>	<i>9</i>	<i>11 39</i>	<i>A. Luijck</i>
<i>Raaymakers, J. B.</i>	<i>9</i>	<i>11 39</i>	<i>J. B. Raaymakers</i>
<i>Daggen Gz., Ab.</i>	<i>9</i>	<i>11 39</i>	<i>C. B. Daggen Gz.</i>
<i>Schon, H.</i>	<i>9</i>	<i>11 39</i>	<i>H. Schon</i>
<i>de Greef, P.</i>	<i>9</i>	<i>11 39</i>	<i>P. de Greef</i>
<i>Raaymakers, Ab.</i>	<i>8</i>	<i>10 13</i>	<i>Ab. Raaymakers</i>
<i>van Bavel, A.</i>	<i>8</i>	<i>10 13</i>	<i>A. van Bavel</i>
<i>Eloot, P.</i>	<i>7</i>	<i>8 86</i>	<i>P. Eloot</i>
<i>Philips, L. J.</i>	<i>6</i>	<i>7 60</i>	<i>L. J. Philips</i>
<i>van Gassel, W.</i>	<i>5</i>	<i>6 33</i>	<i>W. van Gassel</i>
<i>Totaal</i>	<i>100</i>	<i>.</i>	

*Opgeemaakt door Burgemeester & Wethouders
van Hout, den 29 December 1888.*

C. J. van der Vorst
A. J. van der Vorst
Secretaris.

Naar rato van presentie mogen de raadsleden 100 gulden ver-
delen. De raad telt 11 leden: het elfde lid is burgemeester
Daverveldt.

bevolking genoemd wordt, weigert Steenberg en uiteindelijk medewerking. Waarmee men Wouw, zo stelt de raad, "niet alleen schromelijk teleurstelde, maar ook een nuttelooze uitgaaf berokkende voor het opmaken van de noodige plannen en begrotingen van kosten". Pogingen om Steenberg en te bewegen op het standpunt terug te komen, hebben geen resultaat. Vandaar dat de raad "vermeende het algemeen belang en dat zijner ingezetenen niet langer te mogen opofferen aan de willekeur der gemeente Steenberg en" en besluit zelf de weg maar aan te leggen, zoals de bedoeling was. Waarbij overigens wel aangetekend wordt, dat de lasten niet meer mogen bedragen dan 6000 gulden en dat 60% van de kosten, begroot op f 14784,= voor aanleg en éénjarig onderhoud als subsidie aangevraagd worden, of eventueel een vaste bijdrage 18). Ook bij sommige inwoners zijn die plannen blijkbaar bekend, want M. Luijsterburg en 12 andere belanghebbenden uit de Kleine Spellestraat vragen hun weg te verbinden met de nieuwe weg. Men zou dan, zo beargumenteren zij, gemakkelijker aan veevoer en kunstmest kunnen komen, en bovendien zou de weg 's winters in een erbarmerlijke staat verkeren. Sommige raadsleden leiden daaruit af dat deze bewoners evenveel recht hebben op de kunstweg als die in de Grote Spellestraat. Maar tegelijkertijd zien zij wel in dat een subsidie-aanvraag voor beide wegen realisatie kan bemoeilijken. Reden om vooralsnog de Kleine Spellestraat te laten zoals die is 19).

DE POLITIEVERORDENING.

Honderd jaar geleden is er nog geen sprake van de in de huidige jaren tachtig gepropageerde deregulering, ofwel vermindering van regels en voorschriften. Integendeel, de raad stelt in 1888 een nieuwe algemene politieverordening vast, waarin alles, wat zich maar enigszins laat regelen, ook tot in detail geregeld wordt. Aan regels voor de verkoop van fruit en vlees, de orde in het stationsgebouw (de stationschef is de baas!), voor het houden van dansavonden en voorstellingen in de herbergen (alleen met toestemming van de burgemeester) en aan verboden als het roken en uitkloppen van pijpen en sigaren bij de schoorsteen hebben Wouwenaren zich te houden.

Wat wij vandaag de dag bouw- en woningtoezicht noemen,

Bijlage der rekening N°. 77

Gemeente WOUW.

Bevelschrift van Betaling.

(Plaats voor de stempeling.)

De ONTVANGER der Gemeente WOUW

zal betalen aan *A. P. Sibens en de*

Wouw

wegens *het luiden der klokken bij gele-*
genheid van 4 Konings verjaardag

de som van *Drie gulden.*

Model lett. E.

N^o. *1.*

Dienstjaar 1888.

HOOFDSTUK *1.*

AFDEELING *106.*

ARTIKEL

VAN DE BEGROOTING,
goedgekeurd bij besluit
van Gedeputeerde Staten
van 24 November 1887,
G. n°. 111/20.

volgens aangehechten *nominaatsofsteek*

Dit bevelschrift wordt, mits behoorlijk voor voldaan geteekend
en van de bovengemelde bescheiden voorzien, in de rekening over
het jaar 1888 geleden.

Zegge f. *3.*

WOUW, den *25 Febr.* 1888.

N^o. *3* van het Journaal.

Burgemeester en Wethouders,

Voldaan

den *27 Febr.* 1888.

Na aangehechte
nominaatsofsteek

C. H. van der VOORZITTER.

Th. J. van der WETHOUDER.

J. van der SECRETARIS.

Ter gelegenheid van de 70ste verjaardag van koning Willem III wordt feest gevierd. Het luiden van de klokken kost 3 gulden. Opmerkelijk: Cath. en R. Eijsermans zijn analfa-beet.

4

heet in 1888 bouwpolitie. Bij nieuw- en verbouw dient aangifte gedaan te worden, en de bouwpolitie ziet er vervolgens op toe dat "gebouwen in de kom van de gemeente niet vooruitspringen op de richting van waarin de naastliggende gebouwen geplaatst zijn". En overtreding kost 25 piek. Dan hebben we ook nog een gezondheidspolitie. Die controleert bijvoorbeeld of de mensen wel wekelijks de straat schoonvegen, danwel de helft van de straat als ze overburen hebben. En wanneer iemand tussen 9 uur 's avonds en 7 uur 's morgens privaatputten binnen de bebouwde kom ledigt of privaatmest vervoert, loopt hij het risico op een boete van 3 gulden. Kinderen die "scheltrekken en beldeurspelen" kunnen een boete van een tientje krijgen. Interessant is ook artikel 14, dat verbiedt "te wateren tegen muren en omheiningen van kerken of openbare gebouwen of op de openbare straten, voetpaden, pleinen of wandelingen aan zijne natuurlijke behoefte te voldoen". De verordening regelt ook het vervoer van zieken en de begrafenissen. Zo moet het vervoer van lijders aan besmettelijke ziekten bij B. en W. gemeld worden en moeten zij, die vervoerd hebben of behulpzaam geweest zijn, hun kleren en voorwerpen ontsmetten of vernietigen. Begrafenissen mogen alleen plaats vinden langst de kortst mogelijke route en met door de gemeente goedgekeurde draagbaren of voertuigen. Dat "burgerzin" wettelijk verplicht gesteld wordt, is tenslotte ook wel aardig. Iedere mannelijke inwoner tussen de 18 en 60, behalve "leraars en bedieners van den godsdienst onderwijzers der jeugd en geneeskunstoefenaren" is verplicht tot vervulling van diensten als "voorkoomen en blussing van brand, handhaving openbare orde, wanneer die bedreigd is". Wanneer iemand daar geen zin in heeft, is dat overigens niet zo'n probleem. Vervanging of afkoop tegen de somma van 3 gulden is eveneens mogelijk 20).

Een en ander neemt echter niet weg, dat zich in Wouw op het justitiële vlak geen problemen voor zouden doen. De hoeveelheid processen-verbaal getuigt daarvan. In smeulige bewoordingen weet de burgemeester oordelen te vellen over verdachten. Zoals over Cornelis van Hooydonk, die "van kindsbeen af een waakzaam oog behoefde en reeds vroegtijdig meermalen verdacht werd van kleine fruitdiefstallen op afgesloten erven. Al verder opgroeiende heeft hij de

sporen van zijn vader gevolgd en houdt zich hoofdzakelijk onledig met stroopen, zoutsmokkelen, en wat dies meer zij en waarvoor hij dan ook meermalen veroordeeld werd. Kortom het is een jongeling waarvan weinig goeds te wachten is en van wien het mij niet verwondert, dat hij zich aan dergelijk feit heeft schuldig gemaakt, als waarvan hij thans beschuldigd wordt" 21).

Petrus Vrients moet het ook erg bont gemaakt hebben. Hij zou niet alleen zijn echtgenote mishandeld hebben, maar bovendien in het openbaar, onder belediging van een ambtenaar in functie, onzedelijke toespraken gehouden hebben: "Wanneer hij in een door den drank opgewonden toestand verkeert, wat niet tot de zeldzaamheden behoort en zonder dat kan gezegd worden, dat hij zich in kennelijken staat bevindt, steeds de meest walgelijke scheld- en vloekwoorden uitbraakt tegen de wereldlijke en geestelijke overheid achtenswaardige ingezetenen, politie enz. Ook huiselijke onenigheden vinden dikwerf plaats. In één woord, gemelde Petrus Vrients wordt door zijn onbetamelijk gedrag door iedereen geminacht" 22).

Afschrikwekkend schijnt de controle van de gemeente politie op landlopers en leurders te zijn, en dankzij "een waakzaam oog van de politie en het vragen naar patenten komt het niet meer zoo menigvuldig voor als vóór enkele maanden" schrijft de burgemeester aan de Commissaris des Konings 23). En als het voorkomt beperkt landloperij zich hoofdzakelijk tot het te koop aanbieden van "papier, potlooden, schoensmeer, lucifers enz., vooral opmaandag na afloop van de wekelijksche markt te Roosendaal. Sommigen zijn brutaal en allen in de regel van patenten voorzien".

Ondanks brandpreventieve maatregelen in de politieverbodening kraait de rode haan toch wel enkele malen in 1888. In oktober gaat het molenhuisje van Silvanus Aerden, bewoond door diens arbeider Rochus Elsackers, in vlammen op. Nietsvermoedend en zonder het vuur aangemaakt te hebben of omgang gehad te hebben met vuur, gaat Elsackers om vier uur 's morgens naar zijn werk bij de molenaar in de Bergsestraat. Tengevolge van het geschreeuw van de kippen wordt zijn vrouw, Maria van Spaendonck, een half uur later wakker. Zij ontdekt dat hooi en stro in het schuurtje

Model lett. E.

N°. 106.

Dienstjaar 1888.

HOOFDSTUK 1.

AFDEELING

ARTIKEL 106.

VAN DE BEGROOTING,

goedgekeurd bij besluit

van Gedeputeerde Staten

van 24 Nov. 1887,

G, n°. 111/20.

Zegge f 67.62

Bijlage der rekening N°. 76

Gemeente

Houw.

Bevelschrift van Betaling.

De ONTVANGER der Gemeente

Houw.

zal betalen aan

A. J. van Son aldaar

wegens jaarmisde als kantoorhuur, be-
last met de telefoondienst van 6 Febr.
tot 31 Dec. 1888 ad f 75. 4 jaars

de som van

Leven en zestig gulden
twee en zestig cents

volgens aangehecht

Dit bevelschrift wordt, mits behoorlijk voor voldaan geteekend
en van de bovengemelde bescheiden voorzien, in de rekening over
het jaar 1888 geleiden.

Houw, den 2 Maart 1889.

N°. 293 van het Journaal.

Voldaan

den 4^e Maart 1889.

A. J. van Son.

Burgemeester en Wethouders,

[Signature] VOORZITTER.

[Signature] WETHOUDER.

[Signature] SECRETARIS.

Gemeentesecretaris Van Son ontvangt jaarlijks f 67,62 voor
zijn "nevenfunctie", de bediening van het nieuwe telefoon-
kantoor.

in brand staan en kan alleen nog haar beide kinderen reddeden 24). Het proces-verbaal meldt wat verder nog gered kon worden: "2 geiten, 1 varken, 1 bed met toebehooren, stoelen, tafel, kast en een weinig kleeren". Schade: 150 gulden en de inboedel van Elsackers is niet tegen brand verzekerd. Dat de bezittingen maar schamel waren, staat in ieder geval wel vast, want het proces verbaal meldt exact wat er allemaal verloren gegaan is: "250 kilo hooi, een partijtje stroo, 1 h.l.rogge, eenige aardappelen, 5 kippen de beste kleederen der echtgenooten en die hunner kinderen linnen goed, een paar waschtobben, 1 kruiwaagen en enkele landbouwgereedschappen ter waarde van 100 gulden" 25). Van kwaadwilligheid is hier geen sprake, maar dit wordt wel vermoed als de onbewoonde arbeiderswoning van Joseph Broos onder Herelsche Heide een prooi der vlammen wordt 26). Eenzelfde lot treft de hooimijt van Engelbert van Tilburg op de Wouwsche Hil, maar enkele emmertjes water brengen hier uitkomst 27).

DE WRAAK VAN MEESTER SMULDERS.

Gemeentebestuur, veldwachter en justitie hebben in 1888 heel wat te stellen met de markante meester Smulders uit Wouwse Plantage. Smulders schijnt in het moeilijk bereikbare gehucht weinig méér van zijn gading te vinden dan zijn hof, zijn bloemen, planten en fruit. Als in 1888 een grote konijnenplaag de plantage treft, zet hij zijn frustraties over het spoor van vernielingen op papier in een brief aan B.en W.: "Doch zie, o schrik, daar komt een leger uitgehongerde vijanden opdagen en dringt, in spijt van alle voorzorgen om hen te keren, in steeds dichter wordende drommen zijn tuin binnen en in een ommezien is de vrucht van jaren arbeids vernield. Gevloekt zij het broeinest van ongedierte, dat mij zo mijn levensgenot komt verwoesten! Onnodig U te zeggen, Mijnheeren ,dat mijn hart breekt bij 't aanschouwen van de vernieling dezer viervoetige vanden". Waarna de brief eindigt met het verzoek 200 meter gaas beschikbaar te stellen 28). Aan het verzoek wordt voldaan, maar dat betekent nog niet dat het leed nu geleden is. Het gaas blijkt weinig te helpen en als Smulders met enige kornuiten strikken plaatst en op konijnen jaagt, wordt hij door de veldwachter be-

No 269/14

Bewijzen
"Beyaan"-doom."

[illegible]

1. Voor de zoveelste maal beklaagt het Wouwse College zich over de leuningen van de eerste brug over de Zoom.

4

keurd. Dat is voor de burgemeester aanleiding tot een uitgebreide ontboezeming in een brief aan de officier van justitie in Breda: "Smulders is een groot liefhebber van zijne fruit- en bloemboompjes, die hij steeds door de konijnen zag afknagen. Dientengevolge schijnt hij zich het recht aangematigd te hebben er wildstrikken rond te plaatsen. Aan het door hem aan het gemeentebestuur gedaan verzoek om zijn tuin met vlechtdraad te doen afmaken, is onmiddellijk voldaan". En over zijn helpers schrijft de burgemeester: "P.Celen, A.Prinsen en F.Jansen aangezet door hunne meester, Raymond de Caters, die een hartstochtelijk liefhebber der jacht is, enigszins overdreven in hun dienstijver, betrekkelijk het tegengaan van de vernielingen van de konijnen, waarvan alle aangrenzende eigenaren van de Plantage zeer veel last hebben" 29). Daarmee eindigt het tumult nog niet, want Smulders neemt tijdens de zangles wraak op de veldwachter. Tenminste dat meent deze laatste in zijn beklag aan de rechtercommissaris in Breda. Smulders zou de kinderen badinerende liedjes tegen de veldwachter geleerd hebben. Maar volgens de burgemeester zal het zo'n vaart niet lopen. "Geene personen werden duidelijk genoemd. Ook veronderstel ik wel dat die liedjes tegen de onbezoldigde Rijksveldwachter zijn opgesteld als wraak over de door hen ingestelde bekeuringen. Die zijn tegen Smulders omdat hij tegen voortteling konijnen is, die zijne vruchten afknagen" 30).

EEN NIEUW GEMEENTEHUIS?

Tenslotte nog enkele andere wetenswaardigheden. Als de discussie rond de verfraaiing van de markt afgelopen is, stoeit de raad nog even over de bouw van een nieuw gemeentehuis. In november heeft het bestuur van de Hervormde Gemeente in Roosendaal de gemeente Wouw een woning aan het dorpsplein aangeboden voor de som van 5000 gulden. De burgemeester ziet er wel iets in, vooral omdat het geschikt zou zijn als nieuw raadhuis 31). De beslissing moet binnen 8 dagen genomen worden en de raad komt daar op 1 december zelfs speciaal voor bij elkaar. Inmiddels is de koopsom dan al verhoogd naar 6000 gulden omdat meerdere gegadigden zich aangediend hebben. En dat vindt de raad nou net te duur, zodat de koop niet doorgaat. Op voorstel

Nominatie Staat van recht
betaling voor het funderen der
klokken in de Gemeente van
ter gelegenheid van Koning.
Verjaardag op den 19^{en} February 1881.

Volg nummer meer	Namen der Personen	Woon. plaats	De. drag	Stenottekenen voor quitantie
1	A. P. Sibens	Wouda	. 60	A. P. Sibens
2	Ant. Eijermans	Idem	. 60	Hand. meent van Ant. Eijermans
3	A. Eijermans	Idem	. 60	Hand. meent van Ant. Eijermans dieve klaren meent de kernen schrijven ons presidentat getuig. A. P. Sibens A. Eijermans.
4	Ant. Eijermans	Heerle	. 60	A. Eijermans.
5	G. C. Ribbens	Idem	. 60	A. C. Ribbens
		Totaal	3	

Opge

Ch. J. B. B. B. B.

Phylog. Wethoud.

N. B. B. B. B.

van de heer van Gastel krijgt het bestuur nog wel een dankbetuiging voor de voorkeur, die aan de gemeente gegeven werd 32).

De zeventigste verjaardag van koning Willem III wordt feestelijk gevierd. De raad wijzigt zelfs de begroting met 18 gulden om souvenirs te kopen voor de schoolkinderen. De kinderen krijgen kaartjes van Nederland met de portretten van "Zijne Majesteit" 33). Op voorstel van het Roomsche Katholiek Parochiaal Armbestuur wordt Adriaan Havermans van de kieslijst geschrapt, omdat hij bijstand heeft ontvangen 34). De gemeente wordt trouwens ook flink op de vingers getikt door G.S. De kasopneming moet in het vervolg nauwkeurig geschieden "als zijnde bij die opneming gebleken dat hieraan niet de noodige zorg wordt besteed" 35). Niet voor niets dat er een kastekort van ruim 500 gulden is 36).

Henk Hellegers.

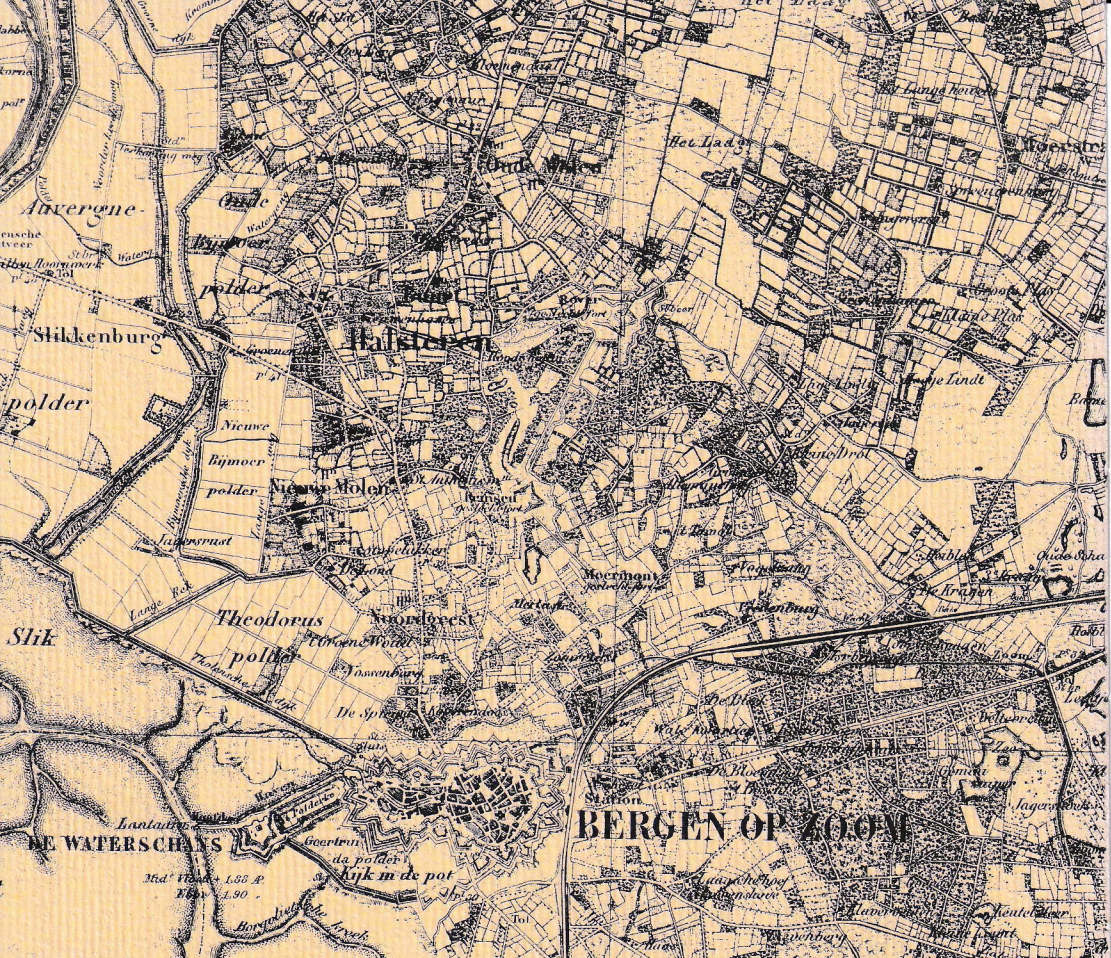
BRONNEN.

Notulen raadsvergaderingen 1888 (NR)
Notulen vergaderingen B.en W.1888 (NBW)
Correspondentieregister B.en W.1888 (CBW)
Correspondentieregister Burgemeester 1888 (CB)
Publicatieregister Burgemeester 1888 (PB)
Publicatieregister B.en W.1888 (PBW).

NOTEN.

1. Zie hiervoor: het Wouwse gemeentebestuur, anno 1887.
2. CBW 24-3.
3. PBW 19-5.
4. Zie hiervoor: het Wouwse gemeentebestuur, anno 1887.
5. NR 11-2.
6. CBW 28-1.
7. NR 7-4.
8. NR 5-10.
9. NR 12-5.
10. CB 3-6.
11. PB 11-8.
12. NBW 25-8.

-
13. CB 2-10.
 14. NBW 3-11.
 15. CBW 6-11.
 16. NR 11-2.
 17. NR 25-8.
 18. NR 5-10.
 19. Idem.
 20. NR 24-11.
 21. CB 14-1.
 22. CB 25-8.
 23. CB 27-3.
 24. PB 30-10.
 25. CB 30-10.
 26. CB 27-3.
 27. CB 12-5.
 28. Passage, ontleend aan Ste.Gertrudis in het woud, pag.
140.
 29. CB 3-6.
 30. CB 12-9.
 31. NR 24-11.
 32. NR 1-12.
 33. NR 12-5.
 34. NR 11-2.
 35. NR 25-8.
 36. NR 5-10.

Deze uitgave werd mede mogelijk
door financiële steun van de
Rabobank „Wouw - Kruisland”

Slikken van
VAN HET MARQUISAAT VAN
kerkhof slikken
Hildernisse en

